

Povzetek za oblikovanje politik

Spodbujanje energetske prenov gospodinjstev, ki se soočajo z energetsko revščino

Sofinancira Evropska unija v okviru projekta ID 101077272. Izražena stališča in mnenja so izključno stališča in mnenja avtorja(-ev) in ne odražajo nujno stališč in mnenj Evropske unije ali agencije CINEA. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

O pilotnem projektu

Cilj projekta RENOVERTY je spodbujanje energetske prenove gospodinjstev, ki se soočajo z energetske revščino, s poudarkom na podeželskih območjih. V Sloveniji se projekt izvaja v Zasavski regiji. Da bi razumeli specifične (energetske) značilnosti stavb, v katerih živijo posamezniki, ki jih je prizadela energetska revščina, so bili izvedeni energetski pregledi domov v občinah Hrastnik, Trbovlje in Zagorje ob Savi. Skupaj je bilo v Zasavju pregledanih 12 enodružinskih hiš, večstanovanjskih stavb oz. več družinskih stanovanjskih objektov.[1] Na podlagi pregledov so bile lastnikom izdane energetske izkaznice. Večina pregledanih objektov (osem od dvanajstih) so bila najemniška stanovanja, med pregledanimi domovi sta bile tudi dve koloniji – nekdanja najemniška stanovanja, ki so jih konec 19. in v začetku 20. stoletja zgradila premogovniška podjetja za svoje delavce v bližini tovarn in rudnikov. Kar polovica pregledanih domov spada v razred energetske učinkovitosti F ali G; pregledi domov pa so tudi pokazali, da kot najpogostejše predlagana ukrepa izstopata izolacija stropa in mehansko prezračevanje z rekuperacijo toplote.

V sklopu projekta so bila izvedena tudi srečanja z lokalnimi, regionalnimi in nacionalnimi akterji ter tudi ranljivimi gospodinjstvi, s čimer smo lahko bolje spoznali predvsem ovire pri odločanju za oz. pri izvajanju energetskih prenov.

O Zasavju

Regija Zasavje je najmanjša slovenska regija po površini (485 km²) ter druga najmanjša po številu prebivalcev (56.942), obenem pa je tretja najgostejše poseljena regija v državi. Obsega le štiri občine: Hrastnik, Litija, Trbovlje in Zagorje ob Savi. Na podlagi razpoložljivih podatkov Statističnega urada Republike Slovenije se v zasavski regiji z energetske revščino sooča približno 9,6 % vseh gospodinjstev, kar je nekoliko nad državnim povprečjem (7,2 %). V absolutnih številkah to pomeni približno 2.000 gospodinjstev oziroma približno 3.000 posameznikov, ki se soočajo z energetske revščino.[2]

Skoraj polovico vseh naseljenih stavb v Zasavju predstavljajo enodružinske hiše (43 %)(3). Polovica vseh stanovanj v Zasavju je bila zgrajena med letoma 1961 in 1991, le 7 % pa jih je bilo zgrajenih v zadnjih 20 letih (4). Prevladujoči način ogrevanja stanovanj je centralno ogrevanje (58 % vseh stanovanj) (5).

Na sisteme daljinskega ogrevanja je priključnih 25 % vseh stanovanj, kar je skoraj dvakrat višji delež od državnega povprečja (13 %) (6). Cena daljinskega ogrevanja v Zasavju, zlasti v občinah Hrastnik in Trbovlje, pa je med najvišjimi v državi (7). Četudi v Sloveniji najemniška stanovanja predstavljajo zgolj 9 % vseh stanovanj, pa je v Zasavski regiji, zlasti v občinah Hrastnik in Trbovlje, ta delež precej višji od slovenskega povprečja. V občini Hrastnik je najemniških 29 %, v občini Trbovlje pa 28 % vseh stanovanj (8).

Koristi energetske prenov

Najpogostejše koristi (kot tudi pričakovanja) energetske prenov za gospodinjstvo so:

Zmanjšanje stroškov energije: Energetska prenova lahko zniža mesečne račune za energijo, saj lahko ukrepi, kot so toplotna izolacija ovojja stavbe, zamenjava oken ali ogrevalnih sistemov, znatno zmanjšajo porabo energije.

Izboljšana kakovost bivanja: Energetsko učinkoviti domovi zagotavljajo boljše bivalne razmere, vključno z udobnejšimi notranjimi temperaturami, izboljšano kakovostjo zraka, odpravo težav z vlago in plesnijo, zmanjšanjem hrupa.

Povečana vrednost nepremičnine: Povečanje energetske učinkovitosti, znižanje stroškov ogrevanja in hlajenja ter ustvarjanje boljših bivalnih razmer prispevajo k višji vrednosti nepremičnine.

Energetke prenov pa lahko imajo tudi druge **pridružene koristi** kot so dolgoročno zmanjševanje stroškov vzdrževanja doma ter večja varnost in zaščita doma (v primeru vgradnje novih vrat in oken).

Ovire pri procesu energetske prenov

V Sloveniji imamo že nekaj zelo dobrih ukrepov in finančnih mehanizmov za boj proti energetske revščini, ki jim je pa potrebno še dodatno utrditi pot do tistih, katerim so namenjeni. Prav tako bi bilo potrebno obstoječe ukrepe nadgraditi. Energetsko prenov gospodinjstev, ki se soočajo z energetske revščino, lahko namreč pogosto upočasnijo številne ovire in izzivi. Na podlagi energetskih pregledov in srečanj, organiziranih v okviru projekta RENOVERTY, smo identificirali ovire oz. področja izboljšave pri spodbujanju (celovitih) energetskih prenov energetsko revnih gospodinjstev (9) :

Ozaveščenost in dostop do informacij: Energetsko revna gospodinjstva nimajo informacij o subvencijah, ki so namenjena energetsko revnim gospodinjstvom (ZER 2024) in brezplačni pomoči koordinatorjev, ki jim je na voljo pri procesu prijave na subvencijo.

Kriteriji upravičenosti za subvencije: Obstajajo materialno ogrožene skupine prebivalstva, ki niso vključena v sistem državnih socialnih podpor in zato niso upravičeni do subvencije Eko sklada, ki pokriva 100 % stroškov naložbe (ZER 2024). Takšna gospodinjstva z nizkimi dohodki imajo težave s financiranjem energetske prenov.

Subvencionirani ukrepi: Subvencija Eko sklada za zmanjševanje energetske revščine (ZER 2024) ne financira vgradnje toplotnih črpalk in sočnih elektrarn

Proces odločanja v večstanovanjskih stavbah: Za izvedbo energetske prenove na skupnih delih večstanovanjskih stavb je potreben dogovor med gospodinjstvi v stavbi. Za dela, ki se štejejo za vzdrževalna dela, je potrebno več kot 50-odstotno soglasje, za izvedbo gradbenih del na skupnih delih večstanovanjske stavbe, za katera je potrebno gradbeno dovoljenje, pa je potrebno 75-odstotno soglasje (v primeru kredita tudi 100 % soglasje).

Najemniška stanovanja: Na nacionani ravni ni usklajenih ukrepov in sredstev, namenjenih zmanjševanju energetske revščine v najemnih stanovanjih. Segment prebivalstva, ki biva v najemniških stanovanjih, pa se sooča z bistveno večjim tveganjem revščine. Medtem ko je stopnja tveganja revščine med prebivalci, ki so lastniki stanovanj 11 %, pa je stopnja tveganja revščine med najemniki kar 26,5 % (10).

Smernice za premagovanje ovir pri spodbujanju energetskih prenov

Smernice sledijo identificiranim oviram v predhodnem delu in načrtujejo pot možnim načinom naslavljanja teh ovir. Ukrepi za reševanje teh ovir bi morali upoštevati kombinacijo tehničnih, zakonodajnih in družbenih vidikov energetskih prenov.

Ozaveščenost in dostop do informacij

Ključne rešitve vključujejo izvajanje lokalnih ozaveščevalnih in izobraževalnih kampanj o prednostih energetske prenove in finančni podpori, ki je na voljo prek Eko sklada. Za oblikovanje in izvajanje takšnih kampanj bi bilo potrebno usklajeno sodelovanje Eko sklada in centrov za socialno delo, humanitarnih organizacij, zdravstvenih delavcev in drugih relevantnih lokalnih akterjev, ki so v stiku z ranljivimi gospodinjstvi. Programi ozaveščanja skupnosti so lahko boljše možnost za ozaveščanje o prednostih energetske prenove in razpoložljivosti sredstev kot enotne informacijske točke (angl. one-stop shop; OSS), ali morajo biti vsaj povezani z delovanjem OSS. V Sloveniji obstaja mreža energetskih svetovalcev, ki bi lahko delovala kot OSS, vendar običajno niso najbolj primerna rešitev za ljudi, ki se srečujejo z energetsko revščino, saj se jih bodisi ne zavedajo ali pa imajo zadržke jih obiskati. Vendar bi lahko bila kombinacija OSS s programi ozaveščanja skupnosti dober pristop.

Kriteriji upravičenosti za subvencije

Skupine ranljivih prebivalcev, ki pa niso vključeni v državni sistem socialnih podpor prebivalcev je težko identificirati. S tem izzivom se je mogoče spopasti le z usklajenim sodelovanjem med občinami in ministrstvi pristojnimi za energetske in socialne politike. Potrebno bi bilo premisliti možnosti občinskih virov financiranja, s katerimi bi se osredotočili na pomoč ranljivim gospodinjstvom, ki niso prejemniki socialnih prejemkov in s tem niso upravičena do subvencij Eko sklada za zmanjševanje energetske revščine. V Trbovljah že obstaja primer dobre prakse, ko je občina prebivalcem za ukrep menjava stare kurilnih naprav dodala lastna sredstva k Eko sklad subvencijam, ki je financirala približno 25 % investicije.

Subvencionirani ukrepi

Med subvencionirane ukrepe za zmanjševanje energetske revščine bi se lahko vključilo hkratno inštalacijo toplotne črpalke in namestitev fotovoltaičnih sistemov, s katerimi bi znatno zmanjšali stroške električne energije. Podobno je ena izmed rešitev lahko vključevanje energetske revnih gospodinjstev v energetske skupnosti. Takšna usmeritev bi bila v skladu s slovenskim Akcijskim načrtom za zmanjševanje energetske revščine, v katerem je predvideno vključevanje energetske revnih gospodinjstev oseb v energetske skupnosti. Vendar pa bi morala vlada pospešiti operacionalizacijo tega ukrepa, ki se še ni pričel izvajati.

Proces odločanja v večstanovanjskih stavbah

Pomembno vlogo pri vodenju procesa odločanja o energetskih prenovah v večstanovanjskih stavbah imajo upravniki večstanovanjskih stavb. Pomembno je zasnovati ukrepe, ki bi dvignili motivacijo upravnikov za spodbujanje energetske prenove, pri čemer je mogoče razmišljati bodisi o vključevanju spodbujanja energetskih prenov med obveznosti upravnikov bodisi o finančnih spodbudah (manjši delež naložbe namenjen za delo upravnikov).

Najemniška stanovanja

Potrebno bi bilo razviti ločene ukrepe za energetske revna gospodinjstva v najemnih situacijah. Na nacionalni ravni pa je za to potrebno tesnejše sodelovanje med ministrstvi, ki vodijo stanovanjske, energetske in socialne politike. V koordinacijske organe, ustanovljene z nacionalnim Akcijskim načrtom za zmanjševanje energetske revščine, bi morale biti vključene tudi Ministrstvo za solidarno prihodnost (stanovanja). S tega vidika bi bilo treba analizirati tudi obstoječe primere dobrih praks v Evropi, ki pa jih resnici na ljubo prav tako ni veliko.

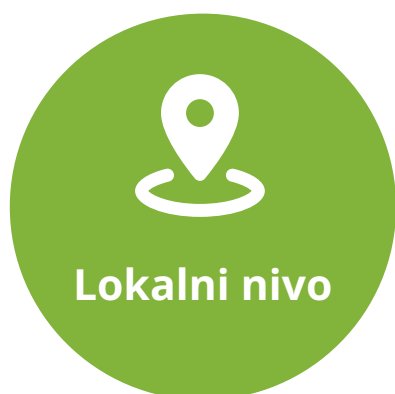
Uporaba povzetka pri oblikovanju in izvajanju politik

Pri oblikovanju in izvajanju politik za zmanjševanje energetske revščine so vključeni različni akterji. Pomembno vlogo imajo predvsem javni akterji (ministrstva, občine in javni zavodi), katerim lahko povzetek pomaga pri učinkovitejšemu izvajanju svoje vloge v procesu.

Identificiranje ovire predstavljajo strukturne izzive pri zmanjševanju energetske revščine v Sloveniji, ki zahtevajo tesno sodelovanje med pristojnimi ministrstvi pri oblikovanju novih ukrepov in nadgradnji obstoječih. Ministrstva, pristojna za energetiko, socialno in stanovanjsko politiko, lahko uporabijo povzetek kot referenco pri snovanju dolgoročnih programov pomoči energetsko revnim gospodinjstvom. Ugotovitve lahko upoštevajo v procesu izvajanja ukrepov, opredeljenih z Nacionalnim energetskim in podnebnim načrtom in Akcijskim načrtom za zmanjševanje energetske revščine, ter jih lahko upoštevajo pri pripravi ukrepov v sklopu Socialnega načrta za podnebje oz, porazdelitvi sredstev iz Socialnega sklada za podnebje.

Regionalni akterji (npr. regionalne razvojne agencije, lokalne energetske agencije) lahko smernice uporabijo kot izhodišče za načrtovanje in izvajanje programov energetskih prenov, prilagojenih regionalnim razmeram in potrebam.

Lokalna samouprava oz. občine in drugi lokalni akterji (Centri za socialno delo, humanitarne organizacije ipd.) imajo ključno vlogo pri neposrednem izvajanju ukrepov za zmanjševanje energetske revščine. Lokalni akterji tudi najbolje razumejo potrebe skupnosti. Lokalne oblasti lahko s sodelovanjem z lokalnimi akcijskimi skupinami (LAS), organizacijami civilne družbe in strokovnjaki zagotovijo uspešno izvedbo tako ozaveščevalnih projektov kot tudi projektov energetske prenove. Predvsem lahko imajo pomembno vlogo energetske prenove javnih najemniških stanovanj, del katerih je tudi v lasti občin.

Reference

(1) Zaradi težav pri komunikaciji in usklajevanju z enim izmed gospodinjstev je bilo na terenu opravljenih enajst energetskih pregledov, na podlagi katerih so bile izdelane energetske izkaznice. V primeru dvanajstega gospodinjstva je bil možen le kratek obisk. Ker je bilo gospodinjstvo del večstanovanjske stavbe (bloka), je bila uporabljena že izdelana EI za drugo stanovanje v isti stavbi, ki je imelo enake značilnosti.

(2) Statistični urad Republike Slovenije,
<https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/Data/0886704S.px/table/tableViewLayout2>.

(3) Statistični urad Republike Slovenije:
<https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/0861210S.px/table/tableViewLayout2>.

(4) Statistični urad Republike Slovenije (2024). Stanovanja po naseljenosti in letu zgraditve, kohezijski in statistične regije, Slovenija, večletno;
<https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/0861211S.px/table/tableViewLayout2>.

(5) Statistični urad Republike Slovenije (2021):
<https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/0861220S.px/table/tableViewLayout2>.

(6) Statistični urad Republike Slovenije (2023). Delež gospodinjstev (%) po glavnem načinu ogrevanja v stanovanju, kohezijski in statistične regije, Slovenija, večletno;
<https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/0886603S.px>.

(7) Agencija RS za energijo (2023). Cene toplote iz distribucijskih sistemov toplote v Sloveniji za mesec januar 2023; https://www.agen-rs.si/documents/10926/394458/Cene-toplote_202301/3ab1886f-0c6e-4f3d-b864-3dfc7db325dd.

(8) Statistični urad Republike Slovenije (2024). Naseljena stanovanja po tipu lastništva, občine, Slovenija, večletno;
<https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/0861102S.px/table/tableViewLayout2>.

(9) Bolj izčrpen seznam ovir je opisan v Kažipotih za energetska prenova gospodinjstev, ki se soočajo z energetska revščino. (REER)

(10) Statistični urad Republike Slovenije (2024). Stopnja tveganja revščine po stanovanjskem razmerju gospodinjstva, Slovenija, letno;
<https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/0867226S.px/table/tableViewLayout2>.

Za več informacij o zmanjševanju energetske revščine z energetskimi prenovami, obiščite ([REER](#)) ali kontaktirajte:

Focus, društvo za sonaraven razvoj
Maurerjeva ulica 7, 1000 Ljubljana
www.focus.si
info@focus.si

O PROJEKTU

Projekt RENOVERTY spodbuja energetske učinkovite prenove stavb v energetske revnih gospodinjstvih v državah srednje in vzhodne Evrope (CEE) / jugovzhodne Evrope (SEE) ter južne Evrope (SE) z vzpostavljanjem metodološkega in praktičnega okvira za oblikovanje načrtov prenove za ranljiva podeželska območja v finančno vzdrženi in socialno pravičen način.

Projekt RENOVERTY zagotavlja, da je pri prenovi stavb upoštevana socialna razsežnost, tako da v načrte prenove vključuje varnost, udobje in izboljšano dostopnosti, s čimer se dodatno izboljša kakovost življenja ranljivih skupin prebivalstva. V treh letih projekta so bili izvedeni časovni načrti v okviru sedmih pilotnih projektov v Sveti Nedelji (Hrvaška), Tartuju (Estonija), Bük-Mak & Somló-Marcalmamente-Bakonyalja Leader (Madžarska), Zasavju (Slovenija), Parmi (Italija), Coimbri (Portugalska) in Osoni (Španija), dolgoročno pa je načrtovano širše vključevanje razvoja podeželja in primestnih območij.

Naša spletna stran: <https://ieecp.org/projects/renoverty>

**Poiščite nas na [LinkedInu](#) in [Xju](#)
[@RENOVERTYproject](#)**

Sofinancira Evropska unija v okviru projekta ID 101077272. Izražena stališča in mnenja so izključno stališča in mnenja avtorja(-ev) in ne odražajo nujno stališč in mnenj Evropske unije ali agencije CINEA. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.